

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Vår dato
15. oktober 2002

Vår ref
0506/02-339

Deres dato

Deres ref

Saksbehandler

HØRINGSUTTALELSE NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID – UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon (KA) viser til skriv fra Kultur- og kirke departementet av 19. september med oppfordring til å avgi høringsuttalelse til NOU 2002:1 Fortid former framtid.

KA vil i sin uttalelse konsentrere seg om forhold av betydning for kirkene som kulturminner.

Flere av de visjoner som tegnes for kulturminnepolitikken (side 33) har direkte relevans for kirkene. Det mest presserende i dag er målsettingen om at *"de økonomiske rammer står i forhold til oppgavene"*.

Økonomiske rammer

Utvalget påpeker at kirker og kirkegårder er en meget sentral del av vår kulturarv. Å bevare bygninger og anlegg er en ressurskrevende og omfattende oppgave. Riksantikvarens beregninger viser at de økonomiske behov i forhold til kirkene utgjør ca 40% av de samlede ressursbehov på kulturminnefeltet. Dette sier noe om omfanget av de kirkelige kulturminner i vårt land.

KA vil sterkt understreke at kommunene ikke kan forutsettes å bære dette store økonomiske ansvar alene. Det gjelder for det første på grunn av omfanget av disse økonomiske forpliktelser. Der nest vil kommunens økonomiske forpliktelser i forhold til kirkelig virksomhet i lokalsamfunnet (jfr. Kirkelovens § 15) kunne bli skadelidende. De økonomiske ressurser vil i for stor grad bli styrt mot "fortiden" og i for liten grad mot "framtiden".

Staten må derfor ta ansvar for økonomiske støtteordninger i forhold til kirkene som kulturminner – slik også Utvalget foreslår. Dette gjelder ikke minst i forhold til hvilket vern kirkene er undergitt. Således bør automatisk fredede og vedtaksfredede kirker spesielt tilgodeses gjennom direkte bevilgninger over Statsbudsjettet. Kulturminnefondet bør bygges videre ut. KA er enig i at midler fra Opplysningsvesenets Fond bare kan utgjøre et lite supplement til statlige overføringer.

KA registrerer for øvrig med tilfredshet de tiltak som er foretatt inneværende år for stavkirkene. De forslag som Statsbudsjettet for 2003 inneholder i forhold til eldre kirker, er viktige skritt i riktig retning.

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon

Adresse:

Karl Johans gate 35
0162 OSLO

Telefon 23 31 04 40
Telefax 23 31 04 50

Nettsted: www.ka.no
E-post: ka@ka.no

Org.nr: NO 971 273 003 MVA

Kon: **Nytt bankkontonr:**
3000 15 30344

Et stor antall av kirkene er enten automatisk fredet, vedtaksfredet eller listeført. KA registrerer at Utvalget ikke utfyllende har drøftet i hvilket grad fredning er et egnet virkemiddel i kulturminnepolitikken. KA registrerer at fredningsinstituttet i mange tilfeller skaper motsetninger og fastlåste situasjoner mellom kulturminnemyndigheter og lokalsamfunn/eiere. Dette er lite fruktbart i forhold til å sikre lokalt engasjement for vern og utløse resurser lokalt. I de senere år er det flere eksempler på dette.

Derimot har Utvalget pekt på behovet for differensiert vern og for regionale variasjoner. Dette er etter KAs mening viktig. KA vil stille spørsmål ved om antall fredede og listeførte kirker er for høyt, og vil anta at økonomiske virkemidler ville være mer effektive i forhold til vernehensyn enn fredningsvedtak og listeføring.

Det er i dag etter KAs mening for liten sammenheng mellom fredsvilje og økonomisk evne til støtteordninger i kulturminneforvaltningen. Det er heller ikke tilstrekkelig sammenheng mellom fredning og økonomisk evne hos eiere/ ansvarlige organer.

Samvirke mellom mennesker og kulturminner skaper verdier, kunnskap og opplevelser

KA vil peke på at kirkene hører til våre mest brukte kulturminner og kanskje er de viktigste samlingspunkt i mange lokalsamfunn i dag. Når Utvalget har som visjon at *"samvirke mellom mennesker og kulturminner skaper verdier, kunnskap og opplevelser"* har dette særlig relevans når det gjelder kirkene. Det skaper på den ene side nye arenaer for samarbeid mellom kirken og lokalsamfunn. Men det fører på den annen side til motsetninger mellom vern og bruk.

Utvalget fremholder aktiv bruk av kulturminner som viktig i kulturminnevernet – både i form av tilgjengelighet og i forhold til kulturminnene som arena for formidling. KA har merket seg at Utvalget har understreket dette sterkere enn det som til nå har vært vanlig på kulturminnehold – hvor ofte vern fremstår som et mål i seg selv. Utvalgets vektlegging av betydningen av bruk gir etter KAs mening en bedre balanse i forholdet mellom bruk og vern enn det som er situasjonen i dag.

KA er ikke enig i at økt demokratisering i kulturminnevernet og hensynet til vern er motsetninger. KA er enig med Utvalget i at det må legges stor vekt på at lokalsamfunnene må settes i stand til å være pådrivere med reell innflytelse i slike spørsmål. For å skape engasjement for kulturminnevernet må det legges vekt på prosesser med bred deltagelse og lokal forankring. KA er derfor enig i at kommunene og fylkeskommunene får større ansvar og handlingsrom i kulturminnevernet.

De kirkelige fellesrådene er de som lokalt må håndtere mange av dilemmaene knyttet til bruks- og verneinteressene av kirkebyggene. Kirketjenerne i den enkelte kirke er en gruppe ansatte som nesten daglig blir utfordret på de ulike interessene på dette området. For å bidra til økt kompetanse og bevissthet i denne gruppen har KA, sammen med Norsk Kommuneforbund og KFO, utviklet "Kirketjenerskolen". Dette er et opplæringsprogram som tilsvarer fagbrev i nivå og omfang. En av de tre studiemodulene heter "Kirkebygget – bruk og vern", og er utviklet i samarbeid med bl.a. Riksantikvaren. Veiledningsmateriell fra Riksantikvaren har en sentral plass i pensumet. Stor interesse for denne studiemodulen viser at det er motivasjon lokalt til økt kompetanse i aktivt kulturminnevern i forhold til kirkene. Samtidig har dette prosjektet gitt positive erfaringer med å

bruke de antikvariske fagmiljø som samarbeidspart i utvikling og gjennomføring av et kompetansetiltak. Samarbeidet illustrerer viktigheten av de antikvariske myndigheter primært kan oppleves som medspiller og som et kompetent fagmiljø når det gjelder forvaltningen av kirkene. Dette forutsetter at de antikvariske myndighetene anerkjenner lokalsamfunnets sammensatte bruksinteresser til kirkebyggene

Likeverd mellom offentlige og private aktører

Visjonen om *"likeverd mellom offentlige og private aktører"* er viktig også når det gjelder kirkene. På mange måter er kirken som eier i samme situasjon som det Utvalget beskriver som situasjon for private eiere av kulturminner – i særlig grad når det gjelder forholdet til kulturminneforvaltningen. I forholdet mellom lokalsamfunn og kulturminneforvaltning er behovet for legitimitet avgjørende. Dette skapes best ved at kulturminnevernet begrunner vedtak og anbefalinger oppleves som akseptable og i forståelse med hva kirken definerer som sin oppgave. Opplevelse av manglende forståelse, styring utenfra og lang avstand til beslutningstakerne reduserer kulturminnemyndighetens legitimitet og skaper konflikter.

Det er viktig at kulturminnevernet har forståelse for at kirkene er og skal være i en kontinuerlig fornyelsesprosess som også har konsekvenser for bygninger og anlegg. I dagens situasjon kan dette synes viktige å understreke enn at kirkelige organer skal ha forståelse for kulturminnevernets anliggender i forhold til vern og bevaring.

KA mener at det i Rundskriv T-3/2000 om "Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø" og i Lov av 7.juni 1996 om Den norske kirke langt på vei er funnet gode løsninger for saksbehandling og ansvarsfordeling mellom kulturminnemyndigheter og kirkelige organer.

Med vennlig hilsen
Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon

Frank Grimstad
adm direktør (sign.)

Betty Hager
Betty Hager
viseadm. direktør

Kopi: Kirkedepartementet

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon

Adresse:

Karl Johans gate 35
0162 OSLO

Telefon 23 31 04 40
Telefax 23 31 04 50

Nettsted: www.ka.no
E-post: ka@ka.no

Org.nr.: NO 971 273
Kontonr.: **Nytt bankkontonr:**
3000 15 30344